Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра біології, екології та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Географія України

рівень вищої освіти **другий (магістерський)**
галузь знань **А Освіта**
спеціальність **А4 Середня освіта (Біологія і здоров'я людини)**
освітньо-професійна програма **Середня освіта (Біологія і здоров'я людини. Географія)**

Кременець - 2025 рік

Тригуба О. В. Географія України робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності А4 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) / О. В. Тригуба. Кременець, 2025 р. 15 с.

Розробник програми**:** Тригуба О. В., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат сільськогосподарських наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання, протокол № 1 від ,,1" вересня 2025 року

Завідувач кафедри **О. Кратко**

1. Вступ

Дисципліна «Географія України» є вибірковою дисципліною, одним з найважливіших курсів серед дисциплін географічного спрямування у підготовці фахівців ОП Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія).

Впродовж семестру вивчення курсу передбачено два змістові модулі «Фізична географія України» і «Соціально-економічна географія України». Підсумковий семестровий контроль – залік.

Курс є базовим компонентом теоретичної та практичної підготовки фахівця та зорієнтований на розуміння складових географічної оболонки, географічних процесів, зокрема на території України. Дисципліна має велике значення для формування загальнонаукового географічного світогляду. Географія України відноситься до групи регіональних географічних наук. У географії України використовуються базові знання з загального землезнавства, вступу до спеціальності, геології, геоморфології, метеорології і кліматології, гідрології, географії ґрунтів, біогеографії, географії материків і океанів, палеогеографії, ландшафтознавства і географічного районування, топографії і картографії, тобто з усіх загальних і галузевих географічних наук, особливо природничого циклу.

Фізична географія України – як невід'ємна складова дисципліни «Географія України» включає огляд загальних особливостей природи території України за компонентами і більш детальні характеристики регіональних фізико-географічних одиниць з акцентом на вплив відмінностей природних умов на формування гастрономічної спадщини України.

Соціально-економічна географія України – присвячена вивченню теоретичних та методичних аспектів територіальної організації українського суспільства, характеристиці просторово-часових проявів функціонування окремих галузей господарства країни. Під час вивчення курсу «Географія України» увага приділяється також формуванню важливих загальних та фахових компетенцій бакалавра – навичкам та вмінням планувати та здійснювати дослідження і звітувати про їхні результати, діяти професійно і толерантно в різних природних, соціально-економічних та етнокультурних умовах, зберігаючи природну та культурну спадщину України.

Ключові слова: географія України, фізична географія, соціально-економічна географія, населення України, геополітичний простір, міжнародний поділ праці.

Дисципліна пов'язана з такими компонентами ОПП: «Теорія і методологія фізичної географії», «Теорія та методологія соціально-економічної географії та регіонознавства».

.

2. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 4</td><td></td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 2</td><td rowspan="4">Галузь знань
А Освіта / Педагогіка
Спеціальність
А4 Середня освіта (Біологія і здоров’я людини)</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 3</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин – 120</td><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3
самостійної роботи студента – 7</td><td rowspan="11">Освітньо-професійна програма
Середня освіта (Біологія і здоров’я людини. Географія)
Рівень вищої освіти другий (магістерський)</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>18 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>18 год.</td><td>8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>84 год.</td><td>102 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
Залік Залік</td></tr>
</table>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30 % до 70 %

для заочної форми навчання – 15 % до 85 %

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Географія України» є дати здобувачам поглиблені знання про різноманітність природних умов і ресурсів в межах території України, територіальну організацію суспільства України з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків природних, соціальних та економічних процесів і явищ.

Завдання курсу:

- зв'язати в органічне ціле просторові аспекти розвитку господарства держави зі стратегічними напрямками трансформації українського суспільства;
- сформувати у студентів професійні навички та вміння для розв'язання спеціалізованих завдань та практичних проблем у професійній діяльності;
- сформувати вміння прийняття самостійних рішень під час роботи в конкретних природних, суспільно-економічних та етнокультурних умовах;
- виховати потребу систематично поповнювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Географія України» **здобувачі повинні володіти такими компетентностями:**

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні

- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК8. Здатність застосовувати в практичній діяльності стратегію сталого розвитку як екологізацію свідомості громадянина України.

Фахові

- ФК07. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.
- ФК09. Здатність до усвідомлення досягнень біологічної та географічної науки і їх ролі у житті суспільства, спроможність користуватися новітніми досягненнями, необхідними для професійної та/або інноваційної діяльності.
- ФК13. Спроможність розробляти та реалізовувати навчальні та наукові проєкти з біології, основ здоров'я і географії, презентувати їх.
- ФК14. Здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні проблеми біологічної та географічної науки на рівні новітніх наукових досягнень.
- ФК16. Здатність здійснювати самостійно та організовувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних біологічних і географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх.
- ФК18. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної біологічної та географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльностей.
- ФК19. Здатність до аналізу, представлення і поширення біологічної та географічної інформації, використання різноманітних письмових, усних та візуальних засобів, інформаційно-комунікаційні технологій.

Результати навчання

- ПР02. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.
- ПР08. Демонструє знання принципів раціонального природокористування із врахуванням цілей сталого розвитку задля збереження біорізноманіття та екологізації свідомості громадянина України.
- ПР15. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її у здобувачів освіти.
- ПР17. Демонструє і використовує новітні досягнення біологічної та географічної науки і пояснює їх роль у житті суспільства, обґрунтовує їх використання для професійної та/або інноваційної діяльності.
- ПР21. Демонструє уміння розробляти та реалізовувати навчальні та наукові проєкти з біології, основ здоров'я і географії, підготовки презентацій, користуватися обладнанням, препаратами, засобами навчання.
- ПР22. Розуміє концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої та географічної науки на рівні новітніх наукових здобутків.
- ПР24. Знає та застосовує понятєво-концептуальний апарат біології, здоров'я людини, географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання освітнього процесу, організовувати дослідницьку роботу.
- ПР26. Демонструє володіння спеціалізованими уміннями та навичками розв'язання проблем сучасної біологічної та географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльностей.
- ПР27. Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення біологічної та географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, інформаційнокомунікаційні технології.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.
ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ ТА ГЕОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНОЇ БУДОВИ УКРАЇНИ

Тема 1. Фізико-географічне положення та орографічні складові України

1. Загальні відомості про територію України, її місце серед країн світу і Європи.
2. Основні риси фізико-географічного положення країни. Крайні географічні точки і географічні центри України.
3. Державні кордони України.
4. Орографічні складові території України.

Тема 2. Тектонічна та геологічна будова України

1. Найкрупніші літосферні одиниці в межах України.
2. Структури платформенного типу: Східноєвропейська платформа та Західноєвропейська платформа.
3. Середземноморський рухливий пояс.
4. Антропогенові відклади території України.

Тема 3. Корисні копалини України

1. Класифікація корисних копалин. Паливні корисні копалини.
2. Рудні корисні копалини.
3. Нерудні корисні копалини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ.
ГІДРОКЛІМАТИЧНА ТА ҐРУНТОВО-БІОГЕННА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНИ

Тема 4. Клімат України

1. Чинники кліматотворення.
2. Елементи клімату.
3. Сезони року.
4. Кліматичне районування.
5. Зміни клімату та їх прояв на території України.

Тема 5. Внутрішні води України

1. Характеристика річкового стоку.
2. Основні річкові басейни.
3. Гідрологічні характеристики річок, гідрохімічний та гідротермічний режим.
4. Озера і болота України.
5. Штучні водойми.
6. Підземні води. Водні ресурси України.

Тема 6. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України

1. Закономірності поширення ґрунтів в Україні.
2. Ґрунтово-рослинний покрив України.
3. Тваринний світ.

Тема 7. Фізико-географічне районування території України

1. Фізико-географічне районування території України.
2. Зона змішаних лісів (Поліська провінція).
3. Лісостепова зона.
4. Степова зона.
5. Українські Карпати.
6. Кримські гори.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ.
ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Тема 8. Населення України

1. Загальна характеристика демографічної ситуації.
2. Динаміка чисельності населення України.
3. Шлюбно-сімейна ситуація.
4. Народжуваність населення.
5. Смертність і тривалість життя.

Тема 9. Загальна характеристика господарства України

1. Поняття про господарство та національний господарський комплекс.
2. Міжнародний географічний поділ праці.
3. Галузева структура господарства.
4. Форми суспільної організації виробництва.
5. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розташування промисловості.

5. Структура навчальної дисципліни

2	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль І. Загальний огляд фізико-географічного положення та геолого-геоморфологічної будови України										
Тема 1. Фізико-географічне положення та орографічні складові України	14	2	2		10	13	2			11
Тема 2. Тектонічна та геологічна будова України	14	2	2		10	13		2		11
Тема 3. Корисні копалини України	14	2	2		10	13	2			11
Разом за змістовим модулем І	**42**	**6**	**6**		**30**	**39**	**4**	**2**		**33**
Змістовий модуль ІІ. Гідрокліматична та ґрунтово-біогенна характеристика України										
Тема 4. Клімат України	14	2	2		10	13		2		11
Тема 5. Внутрішні води України	14	2	2		10	13	2			11
Тема 6. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України	14	2	2		10	13		2		11
Тема7. Фізико-географічне районування території України.	14	2	2		10	13	2			11
Разом за змістовим модулем ІІ	**56**	**8**	**8**		**40**	**52**	**4**	**4**		**44**
Змістовий модуль ІІІ. Економічна і соціальна географія України										
Тема 8. Населення України	**14**	2	2		10	13	2			11
Тема 9. Загальна характеристика господарства України	**8**	2	2		4	16		2		14
Разом за змістовим модулем ІІІ	**22**	**4**	**4**		**14**	**29**	**2**	**2**		**25**
Усього годин	**120**	**18**	**18**		**84**	**120**	**10**	**8**		**102**

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Фізико-географічне положення і кордони України	2
2.	Геоморфологічна будова України	2
3.	Історія геологічного розвитку та корисні копалини України	2
4.	Кліматичні умови та ресурси України	2
5.	Внутрішні води та водні ресурси України	2
6.	Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України	2
7.	Природні-комплекси та фізико-географічне районування території України	2
8.	Етногеографія України	2
9.	Вторинний і третинний сектор економіки України (тенденції, проблеми, географія, перспективи).	2
	Разом	**18**

7. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання (84 год.):

1. Підготовка до аудиторних занять: 1 год. на 1 год. аудиторних занять (1 * 36 год.= 36 год.).
2. Підготовка до підсумкового тестування: 1 год. на 1 еврокредит (1*4 = 4 год.).
3. Виконання індивідуального завдання: 8 год.
4. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 2 год. на частину теми (2*18=36 год.).

Розподіл годин самостійної роботи для студентів заочної форми навчання (102 год.):

1. Підготовка до аудиторних занять: 3,5 год. на 1 год. аудиторних занять (3,5*18 год. = 63 год.).
2. Підготовка до підсумкового тестування: 3 год. на 1 єврокредит (3*4 = 12 год.).
3. Виконання індивідуального завдання: 9 год.
4. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 1 год. на частину теми (1*18 = 18 год.).

№ з/п	Назва питання	Кількість годин
1.	Орографічні складові території України.	2 / 1*
2.	Антропогенові відклади території України.	2 / 1*
3.	Сейсмічність та грязьовий вулканізм.	2 / 1*
4.	Зміни клімату та їх прояв на території України.	2 / 1*
5.	Водні ресурси України.	2 / 1*
6.	Охорона рослинного і тваринного світу в Україні.	2 / 1*
7.	Лісова і деревообробна промисловість.	2 / 1*
8.	Географія целюлозно-паперового виробництва, лісохімічне і гідролізне виробництво.	2 / 1*
9.	Характеристика хімічної промисловості України, її галузева	2 / 1*

	структура.	
10.	Перспективи нафтохімічної галузі України.	2 / 1*
11.	Адміністративно-територіальний устрій України.	2 / 1*
12.	Чорна металургія: райони видобування сировини, галузева і територіальна структура, проблеми і перспективи розвитку.	2 / 1*
13.	Кольорова металургія: райони видобування сировини, галузева і територіальна структура, проблеми і перспективи розвитку.	2 / 1*
14.	Продукція паливно-енергетичного комплексу у зовнішній та внутрішній торгівлі.	2 / 1*
15.	Ресурсозбереження – головний напрям використання природно ресурсного потенціалу	2 / 1*
16.	Дайте коротку характеристику мінеральним, земельним, водним, лісовим та рекреаційним ресурсам України.	2 / 1*
17.	Методи економічної оцінки природних умов та ресурсів.	1 / 0,5*
18.	Сучасна галузева структура господарства.	1 / 0,5*
19.	Територіальна структура господарства.	1 / 0,5*
20.	Видатні українські географи й дослідники території України XIX-XX століть	1 / 0,5*
	Разом	36 / 18*

Примітка. 1* – заочна форма.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів під час самостійної роботи та на практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

8. Індивідуальні завдання

1. Туристичні ресурси Тернопільської області.

2. Туристичні ресурси Волинської області.
3. Туристичні ресурси Рівненської області.
4. Туристичні ресурси Івано-Франківської області.
5. Туристичні ресурси Чернівецької області.
6. Туристичні ресурси Закарпатської області.
7. Туристичні ресурси Львівської області.
8. Туристичні ресурси Житомирської області.
9. Туристичні ресурси Київської області.
10. Туристичні ресурси Одеської області.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Макс. к-сть балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану дослідження	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	7 балів
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 бали
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	1бал
	Разом	**15 балів**

Примітка. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання ІНДЗ становить **15 балів**. Не виконання ІНДЗ оцінюється у 0 балів.

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	12-15	Відмінно
Достатній	8-11	Добре
Середній	4-7	Задовільно
Низький	0-3	Незадовільно

«Відмінно» відповідає **12-15** балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, теоретична та практична (за наявністю) частини не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам, робота виконана вчасно.

«Добре» відповідає **8-11** балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

«Задовільно» відповідає **4-7** балам, ставиться, якщо ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

«Незадовільно» відповідає **0-3** балам, виставляється якщо: ІНДЗ виконана не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає

вимогам; на запитання студент дає неправильні відповіді.

9. Методи навчання

Лекція, розповідь з елементами бесіди, інструктаж, самонавчання, практична робота, проєкт, лекція-візуалізація, екскурсія.

10. Методи контролю

Усне та письмове опитування, презентація робіт, оцінювання практичних робіт, самостійної роботи, індивідуального завдання, тестовий контроль, залік.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								
Модуль І (45 балів)						**ІНДЗ**	**Підсумковий контроль (залік)**	**Сума**
ЗМ І (15 балів)		**ЗМ ІІ** (30 балів)						
Т. 1	*5*	**Т. 4**	*5*	**Т. 7**	*5*	***15***	***40 балів***	***100 балів***
Т. 2	*5*	**Т. 5**	*5*	**Т. 8**	*5*			
Т. 3	*5*	**Т. 6**	*5*	**Т. 9**	*5*			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	**За 100-бальною шкалою**	**За національною шкалою**
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно
E	60-66	Задовільно
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов’язковим повторним курсом

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв’язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв’язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов’язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв’язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних

завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання ув практичних ситуаціях.

Оцінка FX «2» («незадовільно») (35-59) (з можливістю повторного складання): студент не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє павичок застосовування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка F «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок.

12. Методичне забезпечення

1. Електронні конспекти лекцій.
2. Методичні вказівки до практичних робіт.
3. Презентації в Microsoft Office PowerPoint для супроводу викладання лекційного матеріалу.

13. Рекомендована література

Базова

1. Байцар А. Л. Фізична географія України: навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 354 с
2. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. 688 с.
3. Шищенко П. Г., Гавриленко О. П. Геоекологія України: підручник. Київ : ДП «Прінт Сервіс», 2017. 494 с.

Допоміжна

1. Багрова І. В., Гетьман О. О., Власюк В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: навч. пос. / за ред. І. В. Багрової. Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. 384с.
2. Василенко С. Д. Україна: Геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі. Одесса, 2003. 238 с.
3. Вільні економічні зони: світовий досвід і українська практика: Навчальний посібник / за ред. І. Ю. Сіваченка. Київ: Центр Навчальної літератури, 2004. 488 с.

4. Кузів С. Географія міжнародного туризму: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 272 с.
5. Макар Ю. І. Україна у міжнародних організаціях: навч. пос. К.: Професіонал, 2010. 458с.
6. Нажмудінова О. М. Температурні аномалії у жовтні 2023 року в Україні. *Фізична географія та геоморфологія*. 2024. № 47. 1–3 (123–125). С. 7–13
7. Тимофєєв В. Є., Татарчук О. Г., Мазепа О. В. Характеристика та просторовий розподіл атмосферних опадів у літній сезон на території України та можливості їх довгострокового прогнозу. *Фізична географія та геоморфологія*. 2024. № 47. 1–3 (123–125). С. 32 – 39.

Електронні ресурси

1. Врублевська О. О., Катеруша Г. П. Навчальний посібник з дисципліни «Клімат України та прикладні аспекти його використання». Одеса: ОДЕКУ, 2012. 180 с. http://eprints.library.odeku.edu.ua/378/1/VrublevskayaAA_Klimat_Ukrainy_%20ta_prikladni%20aspekty_igo_vykorystanya_2012.pdf. (дата звернення 25.08.2025).
2. Клименко В. Г. Гідрологія України: Навчальний посібник для студентів-географів. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 124 с. http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/3785/2/Gidrolog_Ukraine.pdf. (дата звернення 25.08.2025).
3. Малиш Н. А. Структурні показники та економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу України. URL: http://academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/11.pdf (дата звернення 25.08.2025)
4. Науковий журнал «Фізична географія та геоморфологія». URL: https://phgg.knu.ua/index.php/PhGG (дата звернення 25.08.2025).
5. Пізнавальний сайт «Географія» – велика кількість корисної пізнавальної та наукової інформації з географії України. URL: http://geoknigi.com/book_view.php?id=783 (дата звернення 25.08.2025).